

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Priloga vsake številke in vsakega polletnega vreda in v Mariboru s pošiljanjem na dom na eno leto 4 K, pol leta 2 K in za štiri leta 1 K. ...

Kmečki stan se začne upoštevati.

Vodilni in največji angleški list „Times“ je prišel končno do prepričanja, da je nemogoče izstradati Nemčijo, še manj pa Avstrijo, ker je prehrana prebivalstva sedaj načrtno tako urejena, da se more prebivalstvo preživeti iz lastnih pridelkov in nadaljevati vojsko. „Nemčiji“, tako nadaljuje omenjeni list, „je pa to omogočeno le vsled tega, ker je poljedelstvo v tej državi tako mogočno razvito in so merodajni nemški krogi obračali vso svojo pozornost na razvoj poljedelstva. Nemčija je kljub kratkovidni opoziciji in nasprotovanju mestnega prebivalstva zelo pospeševala svoje poljedelstvo in nemški vojni pisatelji kažejo sedaj z upravičenim ponosom na moč, katero dobiava Nemčija od svojega poljedelstva. Istočasno, ko je storila Nemčija za razvoj svojega poljedelstva vse, kar je bilo v njenih močeh, se je tudi njeno obrtništvo in njena trgovina razvila tako mogočno, da prekaša v tem oziru Nemčijo le še naša (angleška) država, toda z razliko, da se je vršil razvoj nemškega obrtstva in trgovine mnogo hitreje, kakor pri nas.“

Vsem je še v spominu doba, ko se je tudi v Nemčiji reklo, češ, v Nemčiji se mora z vsemi sredstvi pospeševati obrt in trgovina, a poljedelstvo se naj pušča v nemar, slično kakor pri nas v Angliji. Toda Nemčija je pravočasno — menda vsled razmer, ki jih je videla v Angliji — spoznala nevarnost, ki ji preti in jo odvrnila. Sedaj, ko se nam odpirajo oči, kakšna nevarnost preti tisti državi, v kateri se je za poljedelstvo tako malo storilo, kakor pri nas v Angliji in v kateri se je storilo tako veliko kakor v Nemčiji, moramo obrniti pozornost na razvoj našega poljedelstva.

Angleška vlada je sedaj imenovala lastno komisijo, ki bo nadzorovala razvoj njenega poljedelstva.

Angleški Reuterjev urad sicer zatrjuje, da angleška vlada ni imenovala lastne komisije za povzdigo poljedelstva na Angleškem iz strahu pred nemškimi podmorskimi čolni, ki baje prav nič ne ovirajo uvoza živil v Anglijo, marveč le iz denarnih vzrokov. Če bi se vojska nadaljevala še čez žetev leta 1916 čeprav je to zelo malo verjetno, bi nastalo za odvišno žito v nepristranskih državah tako puljenje in pisanje, da bi cene žita neznansko poskočile. Angleška vlada hoče nakupovanje v tujih državah omejiti in znižati, kolikor bo sploh mogoče, le da zabrani, da se angleško zlato ne bo stekalo v tuje žepce. Te odredbe, katere bo izdala novoimenovana komisija, ne bodo veljavne le samo za žetev za leto 1916, ampak tudi za vsa sledeča leta, kakor dolgo bo namreč trajala vojska.

Švicarski polkovnik Müller, ki se nahaja v nemškem glavnem stanu, piše nemškemu listu „Zeit“ sledeče: Kedaj je bil kmečki stan tako velevažen, kakor dandanes, kedaj se je stara resnica, da je zdrav, krepko razvit kmečki stan najboljša in najkrepkejša podlaga vsake države, tako obstinila, uresničila in potrjena, kakor ravno dandanes? Da je Nemčija, koje obrt in trgovina je tako mogočno razvita, vedno razumela z vsemi sredstvi pospeševati tudi svoje poljedelstvo, se ji sedaj poplačuje tisočerkokrat, kajti ostala je nezlomljena sila.

Dal Bog, da bi tudi avstrijski merodajni krogi prišli do popolnega spoznanja resnice, kako je posebno za vojne čase moč kmetijstva največja opora za vsako državo, ker ji daje ljudi in živež.

Pretiranje cen za živila.

Po cesarski naredbi z dne 1. avgusta 1914 so začeli zasledovati vse tiste prodajalce, ki za najpogostejša živila zahtevajo očitno pretirane cene. Najvišje sodišče zastopa danes glede navijanja cen to načelo, da je preganjati kazenskim potem vsakega, kdor zahteva pri najvažnejših živilih več dobička, kakor mu gre. Cena ima znašati pridelovalne stroške in običajni dobiček. Kakor hitro bi se z a h t e v a l o preveč dobička pri prodajni ceni, je ponudnik kaznjiv. Za presojo vrednosti enega ali drugega pridelka ima biti merodajna pridelovalna cena in ne tržna cena.

To naj si zapomnijo dobro vsi tisti, ki prinašajo in ponujajo živila na prodaj, da ne zapadejo kazni, kajti poudarjati moramo pri tej priliki, da ne veljajo danes nič več maksimalne cene in da se na nje

ne moremo več sklicevati. Te cene so odpravljene, ker se niso obnesle.

Pr VI 8 13-67.
V imenu Njegovoga Velikanstva Cesarja! C. kr. okrožna, kot izjemna sodnja v Mariboru je pod predsedstvom c. kr. v. d. s. št. dra. Fraidl v navzočnosti c. kr. v. d. s. sv. Dediščnega, c. kr. d. s. sv. Kronassen in dra. Torggler kakor sodnikov in c. kr. avsk. Tornago kakor zapisnikarja na obtožbo Franceta Roblek kakor zasebnega obtožitelja z dne 21. marca 1914 o. št. Pr. VI 8 13-26 zoper Frana Zebot zavoljo pregreška po §§ 488 in 499 I. in 2. slučaj k. z. danes po dognani glavni razpravi, določeni vsled naredbe z dne 20. aprila 1915, o. št. Pr VI 8 13-60 v navzočnosti Franceta Roblek kakor zasebnega obtožitelja, njega zastopnika dra. Kalana, prostega obtoženca Frana Zebot, zagovornika dra. Benkovič, po predlogu obtožitelja, da se obtoženca v smislu precizirane obtožbe krivim spozna in postavno kaznuje, razsodila tako: Frano Zebot, rojen 10. avgusta 1881, v Selnici ob Muri, tja pristojen, r. k. odgovorni urednik „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, vže kaznovan, je kriv: da je kot odgovorni urednik v Mariboru tiskanega periodičnega lista „Slovenski gospodar“ objavil na 4. in 5. strani št. 48 tega lista z dne 27. novembra 1913 po vsebini mu značaj članek, ki začne z besedami: „Velika Pirešica (Roblekov napadni mejniki. Roblekov neresničen popravek)“ in konča z besedami: „Ker se je spustil v javnost, stoji osramočen pred svetom, s katerim se Franc Roblek s priobčenjem izmisli in napak zvitih dejstev imenoma po krivem dolži nepoštenega in nenravnega dejanja, ki bi ga utegnlo v mislih ljudi zaničljivega storiti in ponižati; zakrivil je s tem pregrešek zoper varnost časti po § 488 k. z. in § 7 in 239 k. z., in se obsodi: po § 493 k. z. z ozirom na § 267 in na § 265 k. p. r. ter z uporabo §§ 266 in 261 k. z. v denarni globo 300 K (tristo kron), namesto katere stopi v slučaju nezadovoljivosti kazni 30 (trideset) dnevnega zapora. V smislu § 339 k. p. r. ima tožene povrniti stroške kazenskega postopanja in morebitne izvršitve kazni. V smislu § 39 zakona z dne 17. dec. 1868 št. 6 dr. zakona za leto 1868 ima obtoženec objaviti predstojno sodbo na lastne stroške tekom 8 (osem) dni po pravomocnosti te sodbe na prvi strani periodičnega lista „Slovenski gospodar“. Razlogi: Pod obtožbo stoji članek r. št. 48 „Slovenskega gospodarja“ z dne 27. nov. 1913 s nadpisom „Velika Pirešica. (Roblekov napadni mejniki. Roblekov neresničen popravek)“ Obtoženec je priznal, da je bil tačas odgovorni urednik pri „Slovenskem gospodarju“, in je on tudi kot tak podpisal na dotični številki. V prej imenovanem članku očita se zasebnoizobtožitelju Francetu Roblek med drugim, da je pustil postavljati mejnike samolastno v svoj prid, da takrat, ko so pred 15 leti postavljali mejnike, prejšnji župnik Kunej ni bil navzoč in da se ga o tem sploh ni obvestilo. Obtoženec nastopi je pri glavni razpravi pred porotnim sodiščem dne 20. junija 1914 ter predhodno postopanju dokaz resnice glede trditve inkriminovanega članka, vsled česar je bilo pri razpravi zaslišanih več prič. Izrek porotnikov in sodbo, s katero je bil obtoženi oproščen od obtožbe, razveljavilo je c. kr. najvišje kot kasacijsko sodišče s sodbo z dne 27. novembra 1914 o. št. Pr VI 8 13-47 ter naložilo temu sodišču ponovno razpravo in razsodjo zadeve. Obtoženi se zagovarja sedaj, da inkriminovanega članka ni bral, marveč, da ga je izročil tretji osebi, to je takratnemu uredniku „Straže“, Lavoslavu Kemperle, naj ga spravi v tisk. Vsled tega pa da nikakor ni zakrivil pregreška po § 488 oziroma 491 k. z. k večjemu prestopku zamerjanja dolžne pozornosti v smislu odstavka 1, člana III. zakona z dne 15. oktobra 1868 št. 142 d. z. V smislu tega zagovora umaknil je obtoženi z vloge z dne 28. aprila 1915 r. št. 62, nastopljen dokaz resnice. Vendar smatra sodišče dokazanim, da je obtoženec pod obtožbo stavljen članek dal tiskati, akoravno mu je bila njega vsebina znana, dočim se sodišče o tem, da bi bil obtoženec ta članek tudi sestavil, ni zamoglo z gotovostjo prepričati. Krivdorek se opira pred vsem na zagovor obtoženca. Le ta zagovarjal se je pri prvem zaslišanju (gl. r. št. 8) sledeče: „Jaz si pridržim svoj zagovor za glavno razpravo in ne odgovarjam na nobeno mi stavljen vprašanje. Kot urednik „Slovenskega gospodarja“ sem seveda spravi ta članek v tisk. V vlogi z dne 12. junija 1914 (glej r. št. 33) navaja obtoženec dobesedno: „Za moje trditve v inkriminiranem članku, kateri je z moje vednostjo izšel v listu in za kojega prevzamem vso odgovornost, nastopam dokaz resnice.“ Pri glavni razpravi dne 20. junija 1914 (glej r. št. 35) pravi obtoženec: „Jaz se ne čutim krivega, ker ne smatram, da bi bilo v inkriminovanem članku kaj nepostavnega. Priznam pa, da sem pustil kot odgovorni urednik tiskati inkriminovan članek r. št. 48 periodičnega lista „Slovenski gospodar“. Če sem ga pa tudi sam spisal, o tem ne morem izpovedati.“ Pri glavni razpravi dne 8. maja 1915 kot priča zaslišan Franc Kostanjevec, ki je bil pri porotni razpravi dne 20. junija 1914 zapisnikar, izpovedal je na podlagi svojih znamenkov ob priliki te razprave, da se je obtoženec takrat dobesedno tako zagovarjal: „Če sem ga (članek) sam spisal, ne morem reči, tiskati pa sem ga pustil, ker nisem vedel, da bi bilo kaj nepostavnega; jaz nisem smatral, da bi bilo v članku kaj nepostavnega.“ Te mu nasprotno opira obtoženec svoj zagovor, da inkriminovanega članka ni bral predno je šel v tisk, na okolnosti, katere opisuje v vlogi r. št. 49 sledeče: „Jaz sem sicer nominalno odgovorni urednik „Slovenskega gospodarja“, vendar imam razum tega toliko družnih poslov, da mi ni mogoče vseh člankov brati ... Jaz imam pri listu „Slovenski gospodar“ v prvi vrsti se pečati z in sicer, imam zlasti tozadevno korespondenco voditi s strankami, kar mi vzame seveda večji del časa. Kar se tiče uredniškega dela, moram predelati k večjem nočnemu manjšega obsega, zlasti imam od lastnikov lista nalog, da večje dopise ali polemike, ki utegnole dati novost tiskovnih pravdam, izročim v pregled drugim bolj informiranim sodružnikom, ki skoraj vsak dan zahajajo v uredništvo „Slovenskega gospodarja“. Razum uredništva oskrbnem tudi tainštvo družstva „Slovenske kmečke zveze za Spodnje Štajersko“, ki ima več tisoč članov, vrhu tega pa tudi še tainštvo zadruge za kmetovanje živila, ki razteza svoj delokrog na celo Sp. Štajersko; končno posedujem še prednje posestvo v Selnici na Muri, kamor se odpeljem zelo pogosto. Ni tedaj mo-

goče, da bi vse, zlasti večje dopise osebno pregledal ... Sel lista „Slovenski gospodar“ ... g. dr. Anton Korošec ... mi je ukazal, da imam vse članke, kateri utegnole dati povod tiskovnim pravdam ali polemikam, ali kateri so politično važni, da v pregled gospodu Lavoslavu Kemperle, ki je bil tedaj urednik „Straže“. Obtoženec je dal torej tudi ta članek, ki se nanaša na zasebnega obtožitelja Franceta Roblek, ker je bil važnega značaja, naravnost Lavoslavu Kemperle, ki je članek prebral, morebiti tudi popravil in sam oddal v tiskarno; le ta je dobil tudi iz tiskarne prvi tisk (Bürstenabzug) v pregled, ter ga je zopet tja vrnil, tako da je obtoženec članek še-le v roko dobil, ko je bil že tiskan. Ker je prišel članek na opisani način v tisk, bila je njega vsebina pred tiskom znana le Kemperlu, nikakor pa ne obtoženec. Predstojne trditve obtoženca, v kolikor označujejo splošni način, kako so se spravili članki važnejšega značaja v tisk, potrjujejo sicer priče: dr. Josip Hohnjec, Edvard Jonas, dr. Anton Korošec in tudi obtoženčevo trditve, da je dal rokopolis z inkriminovanim člankom Lavoslavu Kemperle, da naj ga prebere, in ga da tiskati, potrjujejo priče Veloslav Stuppan, Alojz Strašnik in Alojz Schuler, tako, da sodišče ni imelo povoda, da bi sprejelo še nadaljve v tem oziru od obtoženca predlagane dokaze. Toda vključ temu, da so po izpovedbah imenovanih prič smatrali obtoženčeve trditve kot dokazane, v kolikor jih potrde te priče, vendar ni izključeno, da je obtoženi Zebot članek prebral, predno ga je dal Kemperlu. V tem oziru sklicuje se sodišče na izpovedbe dra. Hohnjeca, Edvarda Jonas, Alojza Strašnika, dra. Korošec in Alojza Schuler, ki te možnosti izrečno ne izključujejo. Edino-le priča Veloslav Stuppan trdi pri razpravi dne 8. maja t. l., da zamore odločno navesti, da obtoženec inkriminovanega članka ni prebral. Toda s to trditvijo se ne strinja njegova izpoved pred preiskovalnim sodnikom, kjer pravi priča „sviel ich wahrgenommen, kat Zebot den inkriminierten Artikel nicht gelesen, sondern nur Kemperle.“ Ker torej smatra sodišče izključenim, da bi kaka priča zamogla dokazati, da obtoženec inkriminiranega članka ni bral, dasiravno ga je dal L. Kemperlu v pregled, zaslišanje dalnjih po obtoženo predlaganih prič ni bilo umestno, osebno, ker kaže ves značaj tega predloga na to, da namerava obtoženec na ta način le zavlačivati kazensko zadevo. Kakor tedaj po imenovanih pričah dokazane okolnosti, kar sledi iz predstojete razmotrivanja, ne nasprotujejo naziranju, da je obtoženi prebral inkriminovani članek, se predno je bil tiskan, tako podpira to naziranje posebno še obtoženčevo ravnanje zoper obtožbo, katero je dvignil dr. Veloslav Kukovec zoper obtoženca dne 22. februarja 1914. Zoper trditve te obtožbe (r. št. 21), da je bil o njej inkriminovani članek objavljen z obtoženčevo vednostjo, navaja obtoženec v svojem ugovoru (r. št. 23) ravno ista dejstva in iste okolnosti kakor sedaj v svojo obrambo zoper obtožbo Franceta Roblek. (confer O. Z. 23 O. Z. 49). Iz te okolstine izhaja brezdvomno, da obtoženec tega svojega zagovora zoper Roblekov obtožbo svojčas radi tega ni uveljavljal, ker očitno ni odgovarjal resnici. Iz razmotrivanj razlogov, to je iz obtoženčevega zagovora, predno je bil razveljavljen izrek porotnikov, iz nasprotujočega si postopanja obtoženca v zadevi dra. Kukovec na eni strani in Franceta Robleka na drugi strani, nadalje iz okolnosti, da ni izključena možnost, da je obtoženec prebral inkriminovani članek oziroma rokopolis, predno je bil tiskan, smatra sodišče dokazanim, da je bil inkriminovani članek tiskan z vednostjo obtoženca, kateremu je bila njega vsebina znana. Nasprotno se pa sodišče ni zamoglo z gotovostjo o tem prepričati, da je obtoženec predmetni članek tudi sam sestavil, vsled česar krivdoreka ni zamoglo izreči v smislu obtožbe. Dejstvo, da se je odstopila zadeva dra. Veloslava Kukovec zoper obtoženca c. kr. okrajnemu sodišču v Mariboru v svrhu postopanja radi prestopka po odstavku 1, člana III. zakona z dne 15. X. 1868 št. 142 dr. zak. ni dalo zasebnemu obtožitelju povoda, da bi stavlil kak predlog, in sicer tudi ne v smislu k. p. r., ker se je njegova zadeva zoper obtoženca itak sama od sebi nadaljevala. Ker dolži predmetni članek zasebnega obtožitelja s priobčenjem izmisli in napak zvitih dejstev imenoma nepoštenega in nenravnega dejanja, ki bi ga utegnlo v mislih ljudi zaničljivega storiti in ponižati, je krivdorek po tem, ko je obtoženec umaknil dokaz resnice, v smislu § 488 k. z. opravičen. Pripomniti je, da je smatralo sodišče inkriminovan članek enotnim in tedaj celo vsebino podstavilo določbi § 488 k. z., ne glede na to, da utegnole zadnji stavki tega članka od besedi: „Če bi bil Roblek res kak mož ...“ do besedi: „... sredi osramočen pred svetom“, tvoriti samo od sebi žalitev v smislu § 491 k. z. ker se dolži zasebnega obtožitelja s temi beseda, mi še posebej zaničljivih lastnosti in mišljenja. Kazen je bila odmeriti v smislu § 493 k. z. z zaporom od šestih mesecev do enega leta, pri čemur se je bilo ozirati na določbe § 265 k. p. r. (vide VII 703 14-3). Obtežilnik se je smatralo tedaj, da se snide pregrešek po § 488 k. z. in prestopke po odst. 1, čl. III. zak. z dne 15. X. 1868 št. 142 dr. zak., olajšilnim priznanje glede zadnje imenovanega prestopka in dosedanja neoporečenost. Ker prevladajo olajšilne okolnosti in so obtoženčeve osebne in stanovske razmere take, da bi mu zaporna kazni občutno škodovala na ugledu, poslužilo se je sodišče v §§ 266 in 261 k. z. označenih pravie in kazni odmerilo pod postavno mero ter spremenilo v denarno globo. V smislu § 389 k. p. r. naložiti je bilo obtožencu povrnitev vseh po kazenskem postopanju nateklih stroškov. Izrek glede priobčenja sodbe se opira na določbe navedenega zakona. V Mariboru, dne 8. maja 1915. C. kr. okrožna sodnja v Mariboru. Dr. Fraidl.

Pismo iz Tolmina.

Znani deželni poslanec in dekan v Tolminu, vlč. g. Ivan Rojec, ustanovitelj in vodja črevljarske zadruge v Mirnu na Goriškem — zato njegov priimek „Schusterpfarrer“ — katera se je vsled vojske preselila v Nazarje v Savinjski dolini, kjer so jo naš pramilošljivi Nadpastir ob birmovanju v Gornječajskem dekanatu obiskali in razveselili s posebnim na-